

permisit facere quod uoluit. Qui enim refutant alios audire nec audita ratione acquiescunt, ipsi sibi ipsis obstaculum consolaciones ponunt. Deinde cum dicit (48) TUNC ILLA hic docet quomodo Philosophia statum Boecii deplorauit et primo docet quomodo ad considerandum diligentius statum suum accessit, secundo planctum Philosophie de statu Boecii subiungit metro secundo HEU QUAM PRECIPITI. Dicit ergo TUNC ILLA PROPIUS ACCEDENS remoueri enim a cura inutili est quidam ⁹⁰ accessus ad sapienciam, que dicitur accedere ad nos quando nos accedimus ad eam IN EXTREMA LECTULI etc. quia a remotis ^{91,} subintrauit studium Boecii MEUMQUE INTUENS VULTUM LUCTU GRAVEM etc. propter dolorem amissorum ⁹² ATQUE MERORE IN HUMUM DEIECTUM quia tota intencio uersabatur circa terrena HIIS VERSIBUS DE ME etc.

[I m 2]

HEU QUAM PRECIPITI Postquam ostendit quid¹ Philosophia gesserit circa eum,¹ hic ponit planctum Philosophie de perturbacione mentis ipsius et describit hunc planctum metro dactilico² tetrametro ypercatalecto. Dicitur autem ³ dactilicum⁴ a pede

90 quidem J / 91 aromatis J / 92 meroris Q /

1 quid philosophia gesserit circa eum ODPew quid philosophia circa eum gesserit R (quid in mg.) philosophia quid gesserit circa eum J om. P /2 dactalico J /

3 enim Q / 4 dacticum J /

predominante. Recipit enim dactilum in omni loco preterquam
 in ultimo. Spondeum ⁵ uero recipit in primo secundo et ultimo.
 Tercius enim semper est dactilus. Trocheum autem recipit
 tantum in ultimo. Dicitur autem ⁵ tetrametrum a numero pedum.
 Sunt enim tantum quatuor pedes. Ypercathalecticum ⁶ dicitur
 propter sillabam habundantem post duos pedes in medio uersus.
 Sciendum est ⁷ secundum Hugucionem quod metrum quoddam ⁸ dicitur
 cathalectum scilicet quando deficit sillaba, quoddam ⁹
 ypercathalectum scilicet ubi habundat sillaba, quoddam
 acathalectum scilicet ubi nec est excessus nec defectus sillabe.
 Diuiditur autem istud metrum in duo. Primo enim plangit
 communiter perturbacionem mentis docens unde talis perturbacio
 prouenit. Secundo specialiter ad statum Boecii se conuertit
 ibi (6) HIC QUONDAM. Dicit ergo primo (1) HEU interieccio
 dolentis QUAM PRECIPITI PROFUNDO id est sollicitudine rerum
 temporalium qua homo ab altitudine dignitatis precipitatur ad
 ea que sub se sunt MENS MERSA id est absorpta (2) HEBET
 amittendo discrecionem sapiencie ET RELICTA LUCE PROPRIA id
 est luce intellectus sui que est sapiencia (3) TENDIT IRE IN
 EXTERNAS TENEBRAS id est ignorancias. Et dicit signanter
 EXTERNAS. ¹⁰ Quamquam enim in iuvene uel decrepito sint naturales

5 spondeum uero . . . dicitur autem M (recipit om. CJ) om. RPPeD / 6 ypercata-
 lectilum Q / 7 est om. Q / 8 quod Q / 9 quoddam J / 10 quamquam enim
OJDPe quia licet RP /

et ideo interne quia ex naturali defectu contingunt, tamen in aliis in quibus contingunt ex ¹¹ negligencia ¹² eo quod sollicitantur circa alia, dicuntur externe eo quod sunt contra istam naturam de qua dicit philosophus in principio metaphysice: omnes homines ⁸ natura scire desiderant. ¹² Et quasi respondens antipophore, ¹³ quia posset aliquis querere unde et quando prouenit talis perturbacio, subiungit quod (4-5) QUOCIENS CURA id est sollicitudo temporalium NOXIA quia nocet homini impediendo eum a maiori bono CRESCIT IN INMENSUM ACTA id est agitata FLATIBUS TERRENIS id est persecucionibus ¹⁴

 ¶ ex RPPeO om. J / ¹² eo quod sollicitantur circa alia (a^a) dicuntur externe eo quod sunt contra istam naturam de qua dicit in principio metaphysice omnes homines natura scire desiderant JMOD eo quod sollicitantur circa quod non debent contra naturam dicuntur externe eo quod sunt contra istam naturam de qua dicit philosophus in principio metaphysice omnes homines natura scire desiderant R eo quod sollicitantur circa quod non debent alia dicuntur externe eo quod sint extra naturam illam de qua dicit philosophus in principio metaphysice omnes naturaliter scire desiderant P eo quod sollicitantur circa alia dicuntur externe eo quod sunt extra natura illam de qua dicit philosophus in principio metaphysice omnes homines naturaliter scire desiderant Pe / ¹³ antipophore RP antipofore D antipophare J / ¹⁴ persecucionibus RPD persecutoribus J /

temporalibus.. Supple: tunc contingit talis perturbacio mentis et de hoc est dolendum. Deinde cum dicit (6) HIC QUONDAM conuertit se ad plangendum perturbacionem Boecii. Et circa hoc duo facit. Primo enim ostendit quanta contemplacione sapiencia aliquando uigebat, secundo quomodo ab ista contemplacione perturbatus solum de temporalibus cogitabat ibi (24) NUNC IACET. Circa primum duo facit. Primo enim commendat eum ab astronomia, secundo a naturali philosophia ibi (13) QUIN ECIAM CAUSAS. Et nota quod per ista duo comprehendit totam speculatiuam philosophie, quia secundum philosophum in sexto metaphysice tres sunt theorie scilicet physica¹⁶ mathematica metaphysica. Species autem¹⁸ mathematice sunt quatuor, sicut docet iste Boecius in primo Arithmetica, scilicet arithmetica musica geometria astronomia. Nunc astronomia sic se habet ad alias quod omnes alias oportet scire ad hoc quod ipsa perfecte sciatur. Et ideo commendando Boecium de astronomia implicite commendat cum de omnibus aliis. Sub naturali autem philosophia extendendo nomen comprehenditur physica et metaphysica. Et ideo commendando Boecium de hiis que spectant ad physicam alia¹⁹ interserit spectancia²⁰ ad metaphysicam. Dicit ergo primo (6) HIC scilicet Boecius QUONDAM LIBER id est

15 sapiencie Q / 16 ph'ia J / 17 sunt om. Q / 18 principio Q /

19 spectant om. Q / 20 interserit alia scilicet spectancia P
 aliqua interserit spectancia J /

solutus a cura temporalium CELO APERTO scilicet per cognitionem quod clauditur per ignoranciam (7) SUETUS id est assuetus IRE scilicet motu rationis disputando scribendo IN ETHEREOS MEATUS scilicet cursum corporis celestis (8) CERNEBAT id est cognoscebat LUMINA id est proprietates et naturam luminosorum radiorum rosei solis. ²² Hec dicit quia sol in ortu suo uidetur rubere ad modum rose. Et nota quod lumen solis uariatur quantum ad proprietatis effectuum secundum quod sol transit per diuersa signa zodiaci quorum proprietatibus conformatur. (9) VISEBAT id est cognoscebat SIDERA id est mansiones sideribus consignatas LUNE GELIDE id est frigide, non quod luna sit in se frigida, quia talis passio non cadit in celestibus, sed quia est effectiua frigoris. Est autem considerandum quod sicut zodiacus diuiditur in duodecim signa sic alio modo diuiditur in 18 mansiones quarum quelibet tantum continet de spacio quantum luna pertransit fere in die; et dico fere quia mansionem ²³ pertransit in 23 horis et 25 minutis. Sunt autem ²⁴ iste mansiones insignite quibusdam stellis quarum uirtutem contrahit luna quando est in illa mansione et ab illis stellis denominatur mansio. Et quia secundum Isidorum Ethymologiarum libro tercio, capitulo de differentia stellarum siderum et astrorum, sidus est plurimis stellis factum, ideo huiusmodi mansiones in quarum ²⁵ qualibet sunt plures stelle

21 id est J scilicet Q / 22 hoc Q / 23 mansionem J / 24 autem Om. Q /

25 quelibet Q /

dicuntur sidera lune. (10) ET QUECUMQUE STELLA scilicet
 erratica quod dicit quantum ad alios quinque planetas EXERCET
 VAGOS RECURSUS ²⁶ progrediendo et retrogradiendo FLEXA scilicet
 a uia solis per obliquitatem circuloꝝ PER VARIOS ORBES
 deferentis scilicet ²⁷ epicycle (12) COMPREHENSAM id est certificatam
 per computationem partium temporis et motus VICTOR HABEBAT. Ad †
 intellectum eorum que hic dicuntur describam circulum a b c d
 super centrum g quem ²⁸ quadrabo duabus lineis scilicet a g c et
 b g d. Deinde infra istum ²⁹ describam alium circulum minorem et
 spacium inter duos circulos interceptum diuidam in 12 in quorum
 quolibet scribam nomen unius signi. Deinde circuiabo tertium
 circulum minorem secundo et quartum minorem tertio super idem
 centrum quod prius. Spacio ³⁰ uero intercepta inter secundum
 circulum et tertium et inter tertium et quartum diuidam in
 28 spacia et in spaciis interceptis inter secundum circulum et
 tertium ³¹ signabo nominibus mansionum lune. Spacia uero intercepta
 inter tertium circulum et quartum ³² signabo numero mansionum.
 Et hiis factis patebit quomodo zodiacus diuiditur in 28 mansiones
 et quomodo iste mansiones se habent ad signa. Deinde intra istos
 circulos super centrum n describam circulum e f qui designat
 uiam solis. Deinde super centrum m describam circulum h k qui

† Pl. 1A; pl. 2

26 decursus Q / 27 scilicet et Q / 28 quem Q / 29 illum Q / 30 et om. J /
 31 nominibus JRP nomina Q / 32 quartum circulum J /

designat uiam aliorum quinque planetarum. Manifestum est igitur quod, sicut circulus h k secat circulum e f in duobus punctis i et l, sic uia quinque planetarum secat uiam solis in duobus punctis et, sicut una medietas circuli h k flectitur ad unam partem a circulo e f et alia medietas ad partem oppositam, sic una medietas uie planetarum flectitur a uia solis uersus meridiem et alia uersus aquilonem; et quia corpus planete defertur in quodam paruo circulo qui dicitur epicyclus, cuius centrum est h in circumferencia circuli declinantis a uia solis qui quidem quandoque plus flectitur ad meridiem et quandoque ad septentrionem non tantum ex obliquitate circuli in cuius circumferencia defertur sed eciam ex obliquitate propria, ideo flexio planete causatur ex diuersis orbibus. Quod autem hic dicitur flexio astronomi latitudinem planete appellant. Et quia sicut epicyclus mouetur ab oriente in occidentem in circumferencia istius circuli obliqui, ita planeta mouetur in circumferencia epicycli circa centrum istius epicycli. Unde cum in superiori parte epicycli moueatur ab occidente ad orientem quod est progressio planete, sic in inferiori parte mouetur ab oriente ad occidentem et propter hoc uidetur retrogradari. Hec omnia patent diligenter intuenti figuram

 33 quandoque P aliquando R om. 0 J /

34 parte om. 0 / 35 diligenter

intuenti figuram subiectam JRP in figura subiecta 0 /

35

(13)

subiectam. Deinde cum dicit ³⁶QUIN ECIAM CAUSAS commendat
 scienciam Boecii quantum ad naturalem philosophiam dicens
 quod non solum nouit ista que dicta sunt ³⁷QUIN ECIAM SOLITUS
 supple fuit RIMARI id est inquirere CAUSAS UNDE SONORA FLAMINA
 id est uenti qui faciunt sonum SOLLICITENT id est perturbent
 EQUORA PONTI id est planiciem maris. Mare enim stratum
 equaliter dicitur equor et est endiadis sicut hic: transi per
 plana terre, id est per planam terram. Et EQUORA PONTI id est
 pontum equatum, quasi diceret: ipse sciuit causas generacionis
 uentorum qui concitant mare. Et est hic notandum quod, sicut
 patet per philosophum tercio ³⁸ Methaphysicorum, uentus generatur
 ex uapore sicco et eleuato per calorem qui ascendens ad locum
 nubium a frigiditate repercutitur et ex illa repercussione
 fertur in latus et impellit aerem tanto uehemencius quanto
 forcius repercutitur et quanto maior est uapor ³⁹repercussus; et
 quia in tali repercussione et impulsu aer impellit aerem,
 impulsio autem aeris causat sonum, ut dicit philosophus secundo
 de anima. ⁴⁰Inde est quod uenti faciunt sonum. Item quia aqua
 est facilis diuisionis et flexibilis, ⁴¹ideo cedit de facili
 impellenti et ideo quando uentus flatu impellit aquam statim
 cedit et turbatur equabilitas eius et efficitur undosa. Et hoc
 est quod intendit hic continuacio QUIN ECIAM SOLITUS FUIT RIMARI

36 supple om. Q / 37 hic est Q / 38 meth. 3° Q / 39 est uapor est Q /

40 de anima om. Q / 41 fluxibilis J /

QUIS SPIRITUS id est cuius condicionis fuerit spiritus uoluens
 motu diurno circulari STABILEM ORBEM quia secundum totum manet
 immobiliter fixus super polos mundi sed secundum partes mutatur
 in quantum una succedit alteri in situ AUT CUR SIDUS id est sol
 uel alia stella quecumque habens ortum et occasum CASURUM IN
 HESPERIAS UNDAS id est occidentales a stella que Hesperus
 dicitur que post occasum solis in occidente apparet, de qua
 infra plus dicetur metro quinto SURGAT AB ORTU RUTILIO id est
 oritur in oriente quod in ortu solis rutilare uidetur: ac si
 diceret: solitus erat ⁴²) inquirere que stelle que in occidente
 uidentur occumbere iterum oriuntur in oriente; cuius causa est
 reuolucio circularis orbis primi qui secum rapit omnes stellas
 tam fixas quam erraticas. Nota quod hoc quod dicit QUIS SPIRITUS
 ad methaphysicam uidetur pertinere, cuius est considerare de
 spiritibus et intelligenciis cum sint substantie separate. Et
 ideo dictum est supra quod inter ea que spectant ad phisicam
 commiscuit quedam spectancia ad methaphysicam. Item nota quod
 posuit disiunccionem ibi dicendo AUT CUR HESPERIAS quia ab
 eadem causa est reuolucio celi et ortus et occasus stellarum
 eo quod hec consequuntur ad illud. Nota quod dicit SIDUS CASURUM
 IN UNDA ⁴³ non quia ita sit, sed quia sic apparet, quia cum uideatur ⁴⁴

43 undas 0/

42 erat ORP erit J / ⁴⁴ uideatur ORP uidetur J

cum celo mare contiguari quando sidus descendit sub orizonta,⁴⁵
 uidetur quasi cadere in mare. Et inde eciam poete usi sunt hoc
 modo loquendi. Continuacio: QUIN ECIAM SOLITUS RIMARI ERAT
 (17) QUID TEMPERET PLACIDAM AURAM⁴⁶ uel HORAM⁴⁷ VERIS. Tunc enim
 sol approprinquans ad nos creat calorem mediocrem et consumit
 superfluitatem humiditatis habundantis in hyeme et efficitur
 tempus calidum et humidum et aura uel hora illa⁴⁸ temporis est
 placida eo quod talis dispositio est maxime conueniens uite
 propter quod tunc omnia uegetabilia pululant et germinant.
 Continuacio: ita dixit TEMPERET AURAS ut scilicet uer ornet uel
 aure ornet (19) TERRAM ROSEIS FLORIBUS. Unde quia uer ornat
 terram floribus secundus philosophus diffiniens uer dicit quod
 uer est pictor orbis. Est autem notandum quod materia florum
 est humidum⁴⁹ aqueum subtile bene passum a calido aeris⁵⁰ cuius
 signum est quod folia florum sunt plana et solida ita quod non
 recipiunt in se aerem et ideo in aqua submerguntur. Quod autem
 hoc humidum sit subtile apparet ex hoc quod excessu frigoris uel
 caloris de facili arescunt. Quod autem eorum materia sit bene
 passa a calido aereo patet ex hoc quod sunt multum redolentes.
 Quia igitur in uere dominantur calidum aereum et humidum aqueum⁵¹
 subtile parua indiget digescione. Inde est quod in uere cuius
 calor est temperatus⁵² producuntur flores. Continuacio: QUIN ECIAM

45 orizonte J / 46 placidas auras Q / 47 horas Q / 48 illius Q /
 49 humida J / 50 aeres Q / 51 dominatur Q / 52 temperatus est Q /

SOLITUS ERAT RIMARI (20) QUIS DEDIT quia Deus ordinata
 dispoſicione cauſarum inferiorum (20-21) UT FERTILIS
 AUTUMPNUS ANNO PLENO id eſt fecundo INFLUAT id eſt habundet
 GRAVIDIS UVIS id eſt bene repletis. Dicit autem PLENO ad
 excludendum cauſam ſterilitatis in fructibus. Si autem fuerit
 annus ſterilis, non poterit eſſe autumpnus fertilis. Eſt autem
 notandum quod materia fructuum eſt groſſa propter hoc quod
 habet multum de terreſtritate et ideo fructus indigent uehementi
 decoctione. Et ideo calor ueris non ſufficit ſed requiritur ⁵³
 calor eſtatis qui eſt forcior et ideo digerit iſtam materiam et
 format in fructum et extrahit nutrimentum fructus continue
 propter quod augentur in eſtate. Et quia quamdiu humor fluit
 manet fructus crudus propter innouacionem ⁵⁴ noui et noui humoris,
 ſicut aqua ſuper ignem non coquitur quamdiu noua et noua
 infunditur, ideo propter talem cruditatem ſunt fructus in eſtate
 ſtiptici ſaporis. Item quia calor eſt aperitiuus pororum, ideo
 fructus euaporant ⁵⁵ ſubtile humidum et propter hoc ſunt duri.
 Verſus autem finem eſtatis non amplius extrahitur nutrimentum
 ſed tantum de coquitur quod extractum eſt. In autumpno autem
 qui eſt frigidus ſiccus propter ſiccitatem diſcontinantur fructus
 cum arboribus et cadunt. Omnis enim continuacio eſt ex humiditate.

53 requiritur RP requeritur J / 54 innouacionem RP inuocacionem J /
 55 euoporant J / 56 et ſiccus Q!

57

Frigus autem circumstans claudit poros ita quod non exit
 uapor⁵⁸ a fructu et ideo tunc fortiter commiscetur cum terreo
 grosso et facit fructum mollescere et hoc est dispositio
 maturitatis. Quia ergo fructus communiter maturescunt in
 autumpno, qui tamen nichil producit, dicitur autumpnus fertilis.
 Nota eciam quod uitis ualde habundat humido aqueo grosso cuius
 signum est uehemens fluxus lacrimae eius tempore putacionis.
 Tale autem humidum magis resistit digescioni⁵⁹ quam facit
 terrestritas commixta⁶⁰ cum humido aereo et ideo uue tarde ad
 maturitatem producuntur et non nisi in regionibus calidis. Unde
 in terris frigidis que sunt ultra septimum clima, quod ponitur
 terminari⁶¹ in eleuacione 50⁶² graduum, non crescit uinum in
 aliqua quantitate nobili. Continuacio: sic erat Boecius solitus
 rimari (22) ATQUE pro et LATENTIS NATURE VARIAS REDDERE CAUSAS
 id est aliis querentibus de occultis nature consueuit reddere
 causas uarias⁶³, quod fuit indicium felicitatis. Unde Virgilius: ²

Felix qui potuit rerum cognoscere causas.

Deinde cum dicit (23) NUNC IACET hic docet quomodo a pulcritudine

a G. II, 490

58 uapor ORP uapor humidus sicut supra J / 59 degescioni J / 60 terrestritas
 (terrestrius Q) commixta (mixta R) ORP terreum grossum commixtum J / 61 terniari
J / 62 quinquagesima J / 63 uarias causas Q /

istius contemplacionis deiectus est dicens sic continuando:
 Iste qui tanta contemplacione uigebat (24) NUNC id est in
 presenti dolore IACET id est prostratus est EFFETO id est
 euacuato LUMINE MENTIS id est priuatus est contemplacione
 sapiencie que mentem illuminat (25) ET PRESSUS COLLA id est
 habens colla pressa GRAVIBUS CATHEENIS id est motibus
 affeccionum ad ista terrena que mentem aggrauant (26) GERENSQUE
 DECLIUEM VULTUM id est uoluntatem ad ista terrena inclinatum
 PONDERE id est doloris amissionis temporalium (27) COGITUR
 CERNERE id est totali mente ferri IN STOLIDAM TERRAM quia
 stolidos efficit homines uel est ypalage: COGITUR CERNERE
 STOLIDAM TERRAM id est ipse effectus stolidus cogitur cernere
 terram. Et inde dicendum est HEU id est de hoc est dolendum.

[I p 2]

(1) SED MEDICINE etc.¹ Prosa secunda.² Postquam inducta
 est persona consolacione indigens et persona consolacionem
 afferens, hic agit de ipsa consolacione ubi sciendum³ quod
 tristitia est sicut quedam infirmitas animi; consolacio uero
 est sicut quedam medicina eiusdem. Ideo Philosophia se gerit
 per modum medici et Boecius per modum infirmi. Scribitur autem⁴

64 dolore O /

1 etc, R est J ca. OP / 2 secunda R prim J / 3 sicut J /

4 quod J /